

کلاهبرداری دریائی و بیمه گران^۱

ترجمه: نادر مظلومی

تعداد مجرمین، علیرغم تمامی اقدامات به عمل آمده در سالهای اخیر، روز به روز افزایش یافته و اغلب به هزینه صنعت بیمه از زندگی خوبی برخوردار بوده‌اند. در این مقاله اریک آلن (ERIC ALLEN) مدیر IMB-ICC^۲ با استفاده از مثالهای متعدد به تشریح نحوه انجام تقلبات می‌پردازد و با بیان تأثیر چنین فعالیتهائی بر روی بیمه گران، دستورالعمل‌های مفیدی را ارائه می‌دهد.

کلاهبرداری به خودی خود جرم مشخصی نیست بلکه وسیله و شیوه‌ای است برای انجام سرقت، در طی سرقتی که از طریق کلاهبرداری صورت می‌گیرد.

افراد به علت باور کردن اطلاعات غلط و هر آنچه که به آنها گفته می‌شود با رغبت تبدیل به یک آدم مال باخته می‌شوند. کلاهبرداری نیازمند یک قربانی است و در واقع این طبیعت قربانیان است که انجام کلاهبرداری را تا این حد ساده می‌کند.

قربانیان کلاهبرداری معمولاً افراد ساده‌ای هستند که تقریباً می‌توان گفت تمایل به قربانی شدن دارند و این کلاهبرداری است. کلاهبردار آن چیزی را به قربانی خود می‌گوید که او مایل به شنیدن آن است یا پیشنهاد خود را به طریقی مطرح می‌کند که برای وی جذاب جلوه می‌کند. به همین علت است که بسیاری از کلاهبرداری‌ها به صورت ارائه پیشنهاد برای «معامله» و یا نادیده گرفتن محدودیت‌های مزاحم در محیط و فضای بازار رخ می‌دهند.

شرط موفقیت کلاهبردار آن است که خود را آدم معتبری نشان بدهد. نمونه‌های زیادی وجود دارند که نشان می‌دهند این گونه مجرمین برای قانع کردن قربانیان خود و ارائه چهره‌ای ظاهرالصلاح تلاش فوق‌العاده‌ای را بکار برده‌اند. عامل دیگری که امروزه کلاهبرداری را تا این حد آسان ساخته است، پیچیدگی و دامنه گسترده صحنه بین‌المللی است که برای اقدام، در اختیار کلاهبرداران قرار دارد. طبیعت تجارت بین‌المللی ایجاب می‌کند که اغلب معاملات فقط از طریق ارتباطات صورت بگیرند. اربابان صنایع در صحنه تجارت مشروع، فعالیتهای بین‌المللی گسترده‌ای را حتی بدون آنکه از پشت میز ریاست خود تکانی بخورند کنترل و هدایت می‌کنند. کلاهبرداران نیز به همان صورت بدون تکان خوردن از جای خود به صحنه‌سازی‌های استادانه می‌پردازند.

برای آشنا شدن با ساز و کار این روشها کافی است نگاهی به مورد SALEM^۳ که در واقع شاهکار تقلبات دریائی است، داشته باشیم. در این ماجرا به استثنای یک ملاقات مقدماتی بین چند فرد در یک رستوران که برای طراحی کل نقشه گرد هم آمده بودند. تعداد افرادی که در این توطئه شرکت داشته و در مقابل دیگران ظاهر شده بودند بسیار اندک بود. کل ماجرا با تماسهای تلفنی و رد و بدل کردن تلکس‌ها بدون انجام ملاقاتهای حضوری صورت گرفته بود.

در طبیعت بین‌المللی این گونه جرائم دو نکته برجسته وجود دارد. نخست آنکه به علت تفاوت‌های موجود در قوانین ملی اعمال مشخصی که در یک کشور جرم محسوب می‌شوند ممکن است

داستان را باور می کنند. علت پذیرفتن چنین فریبی از یک سوی آن است خود قربانی چنین می خواهد و از سوی دیگر شرایط ارائه شده به او با این باور وی که عده ای از نیجریه ایها در کارهای خلاف قانون دست دارند مطابقت دارد.

در چنین مواردی از آنجا که «فروشنده» بجای کل مبلغ فروش فقط پیش پرداختی بابت جبران هزینه های بارگیری و غیره در نیجریه را درخواست می کند، موضوع قابل قبول تر جلوه می کند. پیش پرداخت مطالبه شده معمولاً ما بین سیصد الی پانصد هزار دلار است که در مقایسه با کل ارزش محموله و منافع بالقوه بسیار ناچیز است.

شاهکار هنرمندانه این کلاهبرداری را مجموعه اسنادی تشکیل می دهند که در جریان عمل ارائه می شوند. انجام چنین عملیاتی مستلزم استفاده از اسناد متنوعی است که تعداد آنها و در زمانی که این اسناد اصیل هستند، حیرت آور است. در مورد کلاهبرداری تک تک اسناد ارائه شده جعلی است. بدین صورت که یا کل سند جعل می شود و یا این که از فرمها و سربرگهای واقعی استفاده شده ولی اطلاعات مندرج در آنها جعلی است.

قربانی تقلب پس از پرداخت پول «بارنامه ای» را تحویل می گیرد و زمانی که آنرا در بندر تخلیه ارائه می کند، متوجه می شود که بارنامه وی یکی از چهار یا پنج بارنامه مشابهی است که همگی «دلالت» بر مالکیت محموله دارند. احتمالاً یکی از آنها بارنامه اصلی است و روند تعیین سند اصلی معمولاً طولانی بوده و حاصلی جز تلخکامی ندارد.

نوع دیگری از کلاهبرداری که اخیراً مشاهده شده و ریشه در نیروهای بازار دارد، مربوط به کشتیهای خیالی (PHANTOM SHIPS) در آسیای جنوب شرقی است.

زمینه ساز این شیوه کلاهبرداری عطش موادی است که اظهارنامه کشتی آنها متعلق به کشور چین است. مجدداً با مفهومی ساده ولیکن روش اجرایی کاملاً پیچیده مواجه هستیم. در منطقه خاور دور، محموله ای که فروشنده آن قبل از اتمام سررسید

در کشور دیگری چنین نباشند. نکته مهمتر دیگر آنکه جنبه بین المللی بودن جرم اجرای قانون را با مشکل مواجه می کند.

در واقع از یک سوی، مجریان قانون برای تحقیق پیرامون کلاهبرداری های در سطح بین الملل به علت محدودیتهای عملیاتی با مشکل مواجه هستند. از سوی دیگر فشارهایی که از سوی جوامع آنها وارد می شود ایشان را وادار می کند برای تخصیص بهتر منابع خود، جرائم بازرگان را در اولویتهای آخر قرار دهند.

در نتیجه صحنه کاملاً آماده است. سناریوئی نوشته شده است که در آن افرادی شاید نه از سر تمایل بلکه اغلب به علت سهل انگاری یا ساده لوحی نقش قربانی را بازی می کنند، بازاری داریم که هر روزه فرصتهای زیادی را برای قربانی شدن در اختیار می گذارد. در نتیجه کلاهبرداری داریم که با دنیای تجارت آشنائی کامل دارند و نهایتاً مجریان قانونی هم در این نمایش ایفای نقش می کنند که بجز در موارد استثنائی نهایتاً فاقد قدرت عمل هستند و این ناشی از تقصیر خود آنها نیست. حال باید دید بازیگران این سناریو چگونه نقشهای خود را ایفا می کنند.

به جرأت می توان گفت که در حال حاضر پیگیرترین گروه کلاهبرداران آنها هستند که در جریانان نفت نیجریه دست دارند. آیدیه ساده است و ریسک معتدل در حالی که منافع بالقوه زیاد است و شیوه های بکار گرفته شده در نوع خود هنرمندانه.

ترکیبی از تقاضا برای نفت و این باور که بعضی از نیجریه ایها به فعالیتهای «زیر میزی» اشتغال دارند، اساس و پایه این نوع از کلاهبرداری را تشکیل می دهد.

به عبارت دیگر زمانی که پیشنهادی برای فروش یک میلیون بشکه نفت خام به قیمت چند سنت ارزانتر از قیمت بازار ارائه می شود و این میزان از سهمیه نفت بخش ناچیزی از کل یک سیستم منظم محسوب شده و ارائه آن به صورت یک «لطف شخصی» نشان داده می شود، قربانیان به دام افتاده، و

اعتبار اسنادی شتابان در جستجوی یک کشتی برای حمل آن است توسط عاملین کلاهبرداران شناسائی می‌شود.

سپس کلاهبرداران که معمولاً به صورت سندیکاها عمل می‌کنند کشتی را پیشنهاد می‌نمایند. این کشتی یا متعلق به خود آنان است یا آنکه برای همین منظور قبلاً دزدیده شده و مجدداً ثبت شده است. در برخی از کشورها با در دست داشتن حداقل مدارک می‌توان کشتی را موقتاً به ثبت رسانید. بنابراین در این کشورها ثبت مجدد نیز کار بدون دردسری است.

کشتی که اینک دارای هویت جدیدی است کالا را از فروشنده تحویل گرفته و ظاهراً بطرف مقصد رهسپار می‌شود. پس از گذشت مدت زمانی، خریدار که چشم براه است به جستجو پرداخته و متوجه می‌شود که کشتی هیچگاه نخواهد رسید.

در واقع کشتی قبلاً مسیر خود را به سوی بندر دیگری که معمولاً یکی از بنادر چین است منحرف کرده و کالا را به خریدار دیگری تحویل می‌دهد. خریدار جدید ممکن است خود بخشی از این توطئه و یا آنکه کاملاً بی‌گناه باشد.

پس از تحویل کالا کشتی مجدداً هویت اولیه خود را باز می‌یابد یا آنکه دوباره نامگذاری شده و برای یک عملیات دیگر آماده می‌شود. زمانی که موضوع پیگیری شده و نهایتاً محل تخلیه کالا مشخص می‌شود، داستان به همین جا نیز خاتمه می‌یابد زیرا از این مرحله به بعد کوچکترین اثری از کشتی بدست نمی‌آید.

عوامل قومی جنبه دیگری به کلاهبرداری می‌دهد. در بسیاری از کشورها اقلیت‌هائی با پیش زمینه‌های قومی مشترکی یافت می‌شوند که به امر تجارت اشتغال دارند. افراد این اقلیتها معمولاً با افرادی از همان قوم در کشوری دیگر با کشور مادر به تجارت می‌پردازند. در داخل چنین نظامی در اغلب موارد شرکای تجاری در کشورهای مختلف از یک فامیل هستند. چنین روابطی حکم شمشیر دو لبه را دارند زیرا از یک طرف در خدمت تجارت

بین‌المللی قرار می‌گیرند ولیکن در عین حال می‌توانند زمینه‌ساز جرائم نیز باشند.

نمونه‌های بسیاری در دست است که محموله تعمداً با کسری و یا شرایط غیراستاندارد حمل شده و تحویل گیرنده‌ای می‌شود که خود جزو کلاهبرداران است و در بدست آوردن اسناد بازرسی مناسب نقش دارد. در نهایت امر بیمه‌گر است که با یک مطالبه خسارت ظاهراً انکارناپذیر باقی می‌ماند.

حرف آخر در این نوع کلاهبرداری را یک انگلیسی زد. که در عین صادر کننده بودن، نماینده بیمه نیز بود. تجمع چنین ترکیبی به وی اجازه داد که با همکاری افراد فامیلش در آفریقای غربی کلاهبرداریها را طراحی کند و در عین حال با خرید بیمه نامه‌ها از بیمه‌گران متفاوت اطمینان حاصل نماید که عملیات وی مورد شناسائی قرار نمی‌گیرند.

نهایتاً می‌توان از کلاه گذاشتن بر سر نظام نام برد. در این موارد هدف کلاهبردار خارج کردن پول به صورت ارز از کشوری است که مقررات ارزی در آنجا حاکم بوده و خروج ارز شدیداً تحت کنترل است. به عنوان مثال یک بازرگان در آفریقای غربی با یک صادر کننده اروپای غربی توافقی را به عمل آورد که مطابق با آن صادر کننده مزبور به میزانی کمتر از یک کانتینر پر کالا ارسال می‌داشت ولیکن سیاهه صادر شده برای یک کانتینر کامل و پر صادر شده بود. در نتیجه اعتبار نیز معادل کل مبلغ گشایش شده و مابقی مدارک از جمله بیمه نامه نیز به همین ترتیب تهیه و ارائه می‌شدند. هیچگونه بازرسی قبل از صدور انجام نمی‌گرفت.

بر مبنای نظام گمرکی کشور مزبور تا زمانی که مالک کالا قصد ترخیص کالا را نمی‌نمود. کانتینرها بازرسی و ترخیص نمی‌شدند. لذا کلاهبرداران از این فرصت استفاده کرده و در طی مهلت بدست آمده اقدام به سرقت کانتینر می‌نمودند. بدین ترتیب علاوه بر خروج غیر قانونی ارز از کشور خسارتی معادل ارزش یک کانتینر پر از محموله، از بیمه‌گران دریافت می‌کردند و نهایتاً سود سرشاری بدست می‌آوردند. در چنین مواردی

نظر مالی ضربه‌ای جدی می‌تواند باشد. تا حدودی می‌توان گفت بخشی از مشکلاتی که امروزه بر صنعت بیمه سایه افکننده ناشی از عملکرد خود اوست. زمانی که بیمه‌گران خساراتی را پرداخت می‌کنند که تقلبی بودن آنها مشهود است و استدلال می‌کنند که در این موارد هزینه بازرسی بیش از هزینه خسارت تمام می‌شود، طبیعی است که جرائم نیز واقع شوند.

باید متوجه بود که جلوگیری از کلاهبرداری‌های کوچک امروز به معنای پیشگیری از وقوع کلاهبرداری‌های بزرگ فردا است.

رقابت که از بسیاری جهات می‌تواند موجبات سلامت صنعت بیمه را فراهم آورد از یک نقطه نظر زمینه‌ساز تضعیف آن می‌شود. زیرا رقابت از ارائه شدن آماری که بتوان از طریق آن روند جرائم را تشخیص داد، جلوگیری بعمل می‌آورد. با تجزیه و تحلیل آمارها می‌توان عوامل معمول در کلاهبرداری‌ها را شناسایی نمود و اقدامات جبرانی و پیشگیرانه را به اجرا گذاشت.

حفظ اسرار مشتریان ظاهراً دلیلی است در دست همه برای بی‌عملی. مدیران دوا بر خسارت به علت ندیدن فایده‌آنی تمایلی به ارائه اطلاعات ندارند. در حالی که اگر صنعت بیمه نمی‌خواهد قربانی کلاهبرداری‌ها واقع شود به جای پس کشیدن باید از خود عکس‌العمل نشان دهد.

بیمه‌گران به صورت مستقیم و غیر مستقیم قربانی کلاهبرداری می‌شوند. در مثال کلاهبرداری اقلیتهای قومی و نمونه‌های دیگری از این قبیل بیمه‌گران از بدو امر هدف اصلی کلاهبرداری هستند. زمانی که گیرنده کالا یا وارد کننده بدون آنکه پی به کلاهبرداری ببرد، خسارت خود را از بیمه‌گر مطالبه و دریافت می‌کند با قربانی شدن غیر مستقیم مواجه هستیم.

نوع دوم کلاهبرداری در زمینه معمولاتی که با کانتینر حمل می‌شوند بسیار معمول است. فروشنده کاملاً از روی تعمد کانتینر را با کسری روانه می‌کند و یا آنکه بجای محموله واقعی، کانتینر را با آشغال پر می‌کند و چنانچه مبنای خرید فوب یا سی اند اف انتخاب شده باشد، محموله توسط خریدار بیمه شده است.

با رسیدن محموله و کشف محتویات آن، ساده‌ترین کار برای وارد کننده آن است که با ادعای سرقت به سراغ بیمه‌گر خود برود. بیمه‌گر با مطالبه خسارتی مواجه است با حسن نیت از طرف بیمه‌گذار طرح شده است ولی عامل چنین خسارتی کلاهبرداری است که یک خطر بیمه‌شده محسوب نمی‌شود.

در بسیاری از موارد قربانی کلاهبرداری کاملاً بی‌گناه است و برای جلوگیری از آنچه که واقع می‌شود کاری از دستش ساخته نیست. با این وجود اگر این کلاهبرداری منجر به ورشکستگی او نشود از

پاورقی

۱) این مقاله از نشریه شماره ۶ جلد ۹ انتشارات COMMERCIAL CRIME INTERNATIONAL ترجمه شده است.

2) INTERNATIONAL MARITIME BUREAU - INTERNATIONAL CHAMBER OF COMMERCE

۳) SALEM نام کشتی بود که محموله نفت آن به طور غیرقانونی در کشور ثالثی به خریدار دیگری فروخته شده سپس به صورت عمدی در سواحل آفریقای جنوبی سوراخ شده و غرق شد. (مترجم)

۴) IMB اخیراً در بولتن‌های اطلاعاتی خود نمونه‌های متعددی از موارد کلاهبرداری در فروش نفت بطور خاص و سایر زمینه‌های تجاری بطور عام در نیجریه را گزارش کرده است.